

विमुक्त जाती भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग आणि विशेष मागास प्रवर्ग तसेच इतर दूर्लक्षित व वंचित घटक यांच्यासाठी विविध उपक्रम राबविण्यासाठी नवीन संस्था स्थापन करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभाग,
शासन निर्णय क्र.संकीर्ण-२०१९/प्र.क्र.१११/मावक
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, विस्तार भवन, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : ८ ऑगस्ट, २०१९.

वाचा:-

१. सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, शासन निर्णय क्र.आस्थाप्र-२०१७/२६४/आस्था-१, दि.२५.०६.२०१९
२. विमुक्त जाती भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग आणि विशेष मागास प्रवर्ग कल्याण विभाग, शासन निर्णय क्र.संकीर्ण-२०१९/प्र.क्र.१११/मावक, दि.०६.०७.२०१९.

प्रस्तावना:-

विमुक्त जाती भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग आणि विशेष मागास प्रवर्ग यांच्या आर्थिक, सामाजिक व शैक्षणिक विकासासाठी राबविण्यात येणाऱ्या विविध योजनांची प्रभावी अंमलबजावणी करण्याबरोबरच त्यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी विमुक्त जाती भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग आणि विशेष मागास प्रवर्ग कल्याण विभागाची स्थापना करण्याचा निर्णय मा.मंत्रीमंडळाने दि.२७.१२.२०१६ रोजी झालेल्या बैठकीत घेतला आहे. त्यानुसार सामान्य प्रशासन विभागाने दि.९.३.२०१७ रोजी अधिसूचना प्रसिध्द केली आहे. सदर नवीन विभागामध्ये विमुक्त जाती भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग आणि विशेष मागास प्रवर्गांशी संबंधित योजना व वसंतराव नाईक विमुक्त जाती व भटक्या जमाती विकास महामंडळ आणि महाराष्ट्र राज्य इतर मागासवर्गीय वित्त आणि विकास महामंडळ वर्ग करण्यात आले आहे. तसेच विमुक्त जाती भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग आणि विशेष मागास प्रवर्ग कल्याण संचालनालय या विभागाकडे वर्ग करण्यात आला आहे.

२. विमुक्त जाती भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग आणि विशेष मागास प्रवर्ग या घटकांतील विविध समाजाची फार मोठी लोकसंख्या असूनही त्यासाठी स्वतंत्र अशी संशोधन, प्रशिक्षण व मानव विकास संस्था नाही. पुणे येथील डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था (बार्टी) या संस्थेमार्फत अनुसूचित जातीसाठी अनेक उपक्रम मोठ्या प्रमाणात राबविण्यात आले आहेत आणि त्यामुळे अनुसूचित जातीच्या युवक युवतींचा अनेक माध्यमातून विकास घडविणेच्या कामात मोठा हातभार लाभला आहे. या संस्थेच्या धर्तीवर छत्रपती शाहू महाराज संशोधन, प्रशिक्षण व मानव विकास संस्था (सारथी) या संस्थेची स्थापना झाली असून सदर संस्थेमार्फत त्यांच्या लक्षित घटकांसाठी विविध कार्यक्रम राबविण्यात येत आहेत.

३. विमुक्त जाती भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग आणि विशेष मागास प्रवर्ग या प्रवर्गांतील युवक युवतींसाठी विविध उपक्रमांची अंमलबजावणी करण्यासाठी “सारथी” संस्थेच्या धर्तीवर एक स्वायत्त संस्था स्थापन करण्याची आवश्यकता आहे. त्यासाठी मा.मंत्री (विजाभज, इमाव व विमाप्र

कल्याण विभाग आणि कामगार विभाग) यांचे अध्यक्षतेखाली समिती गठीत करण्याबाबतची घोषणा सन २०१९ च्या पावसाळी अधिवेशनामध्ये दोन्ही सभागृहात मा. मंत्री (विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभाग आणि कामगार विभाग) यांनी केलेल्या निवेदनाद्वारे करण्यात आली आहे. सदर निवेदनाच्या अनुषंगाने शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-२०१९/प्र.क्र.१११/मावक, दिनांक ०६ जुलै, २०१९ अन्वये मा. मंत्री (विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण) यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती गठीत करण्यात आली आहे. सदर समितीने दि.२९.७.२०१९ रोजी मा.मुख्यमंत्री यांना अहवाल सादर केला असून, सदरहू अहवाल मा.मुख्यमंत्री महोदयांनी स्वीकृत केला आहे.

४. “विमुक्त जाती व भटक्या जमाती (VJ & NT), इतर मागासवर्ग (OBC), विशेष मागास प्रवर्ग (SBC) मधील विविध घटकामधील तसेच इतर वंचित आणि दुर्लक्षित घटकांच्या सामाजिक, शैक्षणिक व आर्थिक विकासाच्या अनुषंगाने संशोधन व अभ्यास करणे तसेच त्यांच्या सामाजिक, शैक्षणिक व आर्थिक विकासासाठी विद्यार्थी, युवक-युवती, इ. साठी विविध उपक्रम इत्यादी राबविणे व इतरही माध्यमाने त्यांच्यासाठी विविध कार्यक्रम राबविणेसाठी एक स्वायत्त संस्था स्थापित करणेचा शासनाच्या विचाराधीन आहे.

५. अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकांसाठी भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या नावावर “डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था (बार्टी)” या नावाची पुणे येथील संस्था फार पूर्वीपासून कार्यरत आहे. शासनाच्या पूर्ण पाठिंब्यामुळे सन २०१४ पासून सदर संस्था अत्यंत वेगाने विकसित झाली व संपूर्ण महाराष्ट्रात नावारुपास आली. याच संस्थेच्या धर्तीवर मागील वर्षी छत्रपती शाहू महाराज यांच्या नावावर पुणे येथे “छत्रपती शाहू महाराज संशोधन, प्रशिक्षण व मानव विकास संस्था (सारथी)” या नावाची स्वायत्त संस्था स्थापित झाली आहे. सदर “सारथी” संस्थेमार्फत मोठ्या प्रमाणात विविध उपक्रम राबविण्यात येत आहेत. महाराष्ट्रातच नव्हेतर संपूर्ण देशात बहुजनांचा सामाजिक व शैक्षणिक क्रांतीसाठी व बहुजनांच्या विकासासाठी शाहू, फुले व आंबेडकर या तीन महामानवांचा अमूल्य वाटा आहे. भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर व छत्रपती शाहू महाराज यांच्या नावाने दोन स्वायत्त संस्था राज्यात कार्यरत असून उपरोक्त प्रमाणे बहुजन, दुर्लक्षित आणि वंचित घटकांसाठी महात्मा ज्योतिबा फुले यांच्या नावाने “महात्मा ज्योतिबा फुले संशोधन व प्रशिक्षण संस्था (महाज्योती) [Mahatma Jyotiba Phule Research and Training Institute (MAHAJYOTI)]” ही नवीन संस्था स्थापित झाली तर, देशातील इतर राज्यांना प्रेरणा व दिशादर्शक संस्था ठरेल. या बाबी विचारात घेवून राज्यातील विमुक्त जाती भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागास प्रवर्ग व शासन/महाज्योती संस्था ठरविल त्याप्रमाणे इतर वंचित आणि दुर्लक्षित घटक यांच्या सामाजिक, शैक्षणिक व आर्थिक विकासाच्या अनुषंगाने संशोधन व अभ्यास करण्यासाठी तसेच त्यांच्या सामाजिक, शैक्षणिक व आर्थिक विकासाकडे प्रकर्षाने लक्ष देण्यासाठी आणि सदर प्रवर्ग, समाज व घटकातील विद्यार्थी, युवक-युवती व इतर उमेदवारांसाठी विविध उपक्रम राबविण्यासाठी आधुनिक भारताचे- सामाजिक व शैक्षणिक क्रांतीचे जनक महात्मा ज्योतिबा फुले यांच्या नावावर, पुणे येथे “महात्मा ज्योतिबा फुले संशोधन व प्रशिक्षण संस्था (महाज्योती) [Mahatma Jyotiba Phule Research and Training Institute (MAHAJYOTI)]” या नावाची पुणे येथे एक स्वायत्त संस्था स्थापन करण्यास मान्यता देण्यात यावी व सदरहू संस्थेची नोंदणी

कंपनी कायदा, २०१३ अंतर्गत नियम ८ अन्वये करण्यास मान्यता देण्याचा प्रस्ताव दि.३० जूलै, २०१९ रोजी झालेल्या मा.मंत्रीमंडळाच्या बैठकीत सादर करण्यात आला होता. मा.मंत्रीमंडळाने घेतलेल्या निर्णयानुसार सदरहू संस्था स्थापन करणे व त्याची नोंदणी करण्यास मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

प्रस्तावनेत नमूद केलेली वस्तुस्थिती विचारात घेवून शासन याद्वारे पुढीलप्रमाणे मान्यता देत आहे.

१. विमुक्त जाती भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागास प्रवर्ग व शासन/महाज्योती संस्था ठरविल त्याप्रमाणे इतर वंचित आणि दूर्लक्षित घटक यांच्या सामाजिक, शैक्षणिक व आर्थिक विकासासाठी “महात्मा ज्योतिबा फुले संशोधन व प्रशिक्षण संस्था (महाज्योती) [Mahatma Jyotiba Phule Research and Training Institute (MAHAJYOTI)]” या नावाची एक स्वायत्त संस्था स्थापन करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. सदर संस्थेचे मुख्यालय पुणे येथे राहिल.

२. सदरहू संस्थेची नोंदणी कंपनी कायदा, २०१३ अंतर्गत नियम ८ अन्वये करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

३. सदर “महाज्योती” संस्था स्थापन व कार्यान्वित करण्याच्या अनुषंगाने वेळोवेळी आवश्यक ते निर्णय घेण्याचे अधिकार मा.मंत्री (विमुक्त जाती भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागास प्रवर्ग कल्याण) यांना प्रदान करण्यात येत आहेत.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध असून त्याचा संगणक सांकेतांक २०१९०८०८१४५१४९७६२२ आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(भा.र.गावित)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.राज्यपाल यांचे सचिव, मलबार हिल, मुंबई.
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
३. मा.मंत्री (विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण) यांचे खाजगी सचिव
४. मा.राज्यमंत्री (विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण) यांचे खाजगी सचिव
५. मा.विरोधी पक्षनेता, विधानसभा, विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
६. मा.विरोधी पक्षनेता, विधान परिषद, विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
७. सर्व सन्माननिय विधानसभा/विधान परिषद सदस्य

८. सर्व अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, मंत्रालयीन सर्व विभाग
९. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई-१/नागपूर-२
१०. महालेखापाल (लेखापरिक्षण), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई-१/नागपूर-२
११. व्यवस्थापकीय संचालक, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था (बार्टी), पुणे
१२. व्यवस्थापकीय संचालक, छत्रपती शाहू महाराज संशोधन, प्रशिक्षण व मानव विकास संस्था (सारथी), पुणे
१३. आयुक्त, समाज कल्याण, पुणे
१४. संचालक, विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण संचालनालय, पुणे
१५. सहसचिव/उपसचिव/अवर सचिव/कक्ष अधिकारी, विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१६. निवडनस्ती (मावक)